

(діалогізм, існування мови як системи символів та ін.), які й нині побутують в українській літературі. Сміх Лепкого витікає не із прагнення митця до комічного як до самоцілі, а із зображення реальних людських вад, із типових обставин життя. Таким чином, «сміховий» світ Богдана Лепкого ґрунтується на поєднанні засад реалізму, модернізму та української сміхової культури.

Література: *Арістотель 1978:* Арістотель и античная литература. – М.: Наука, 1978. – 376 с.; *Асрорі 1968:* Асрорі В. Халк ва адабиёт (Народ і література) /В. Асрорі. – Душанбе: Ирфон, 1968.– 258 с.; *Бергсон 1996:* Бергсон А.Сміх /Анрі Бергсон //Слово. Знак. Дискурс: антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / [ред. М.Зубрицька]. – Львів: Літопис, 1996. – С111-126; *Вороний 1989:* Вороний М.К.Твори / Упоряд., підготовка текстів, передм. та прим. Г.Д.Вервеса. – К.: Дніпро, 1989. – 384 с.; *Грушевський 1908:* Грушевський О. Сучасне українське письменство в його типових представниках / Олександр Грушевський // Літературно-науковий вісник. – 1908. – Т.ХІІ. – С.483-504; *Дмитренко 1986:* Дмитренко Т.Функції комічного у творчості Г.Ф.Квітки-Основ'яненка / Т.Дмитренко // Рад. літературознавство. – 1986. – №10. – С.50-58; *Качкан 2001:* Журавлі повертаються...: 3 епістолярної спадщини Богдана Лепкого /Упоряд., авт. передм., прим. і коментарів В.Качкан. – Львів: Фенікс, 2001. – 920 с.; *Лепкий 1990:* Лепкий Богдан. Поезії /Богдан Лепкий. – К.: Рад. письменник, 1990. – 383 с.; *Майдаченко 1991:* Майдаченко П.І.Комічне в сучасній українській прозі: Літ.-критич. нарис / П.І.Майдаченко. – К.: Дніпро, 1991. – 190 с.; *Погребенник 2006:* Погребенник В. Богдан Лепкий / В.Погребенник // Історія української літератури. Кінець ХІХ – початок ХХ ст.: У 2 кн.: Підручник / За ред. проф. О.Д.Гнідан. – К.: Либідь, 2006. – Кн.2. – 496 с.

Оксана Гарачковская. Природа смеха в творчестве Богдана Лепкого.

В статье рассматривается специфика комического в творчестве Богдана Лепкого, природа его смеха, состоящего из синкретического соединения основ реализма, модернизма и украинской смеховой культуры.

Ключевые слова: комическое, смех, юмор, сатира, ирония, сарказм, гротеск, реализм, модернизм.

Гаврилюк Х. Ю. (Дрогобич)

УДК 821.161.2.09 (092)

ББК 83.3 (4 УКР) 5

До питання про репрезентацію концепту матері-землі у творах Івана Котляревського та Богдана Лепкого

У статті зроблено спроби проаналізувати природу концепту Вітчизни у поемі «Енеїда» І. Котляревського та тетралогії «Мазепа» Б. Лепкого. На відміну від зумовленої специфікою історичного жанру відверто ідеологічно-патріотичної репрезентації образу Вітчизни у тетралогії, в «Енеїді» він латентний, що викликано історично-соціальними чинниками, а композиційно – травестійною стилістикою поеми. Основними виразниками концепту України та українськості у творах постають головні персонажі.

Ключові слова: концепт Вітчизни, травестія, нетравестійна площина твору, націєтворчий фактор.

Havrylyuk Kh. Yu. The concept of Motherland in the works of I. Kotliarevskiy and B. Lepkyi

The article attempts at analyzing the nature of the concept of Motherland in the poem "Aeneid" by I. Kotliarevskiy and tetralogy "Mazepa" by B. Lepkyi. Unlike historical genre determined downright ideological and patriotic representation of the concept in the tetralogy, it remains latent in "Aeneid" as conditioned by certain historical and social factors as well as travestied style of the poem. The main representatives of the concept of Ukraine and Ukraineness are the main characters.

Key words: concept of Motherland, travesty, non-travestied plane of literary work, nation-forming factor.

Поема «Енеїда» І. Котляревського та тетралогія «Мазепа» Б. Лепкого – твори різних епох, жанрів, стилів. Тому алогічно було б наполягати на будь-якій типологічній схожості двох творів. Проте незаперечно зовнішня відмінність обох не заважає їм нести тісну ідейну спорідненість. Ця спорідненість виникає на етапі творчого задуму і, виражена відмінними засобами, виливається у спільність ідей та проблематики. Тому метою цієї статті є не спроба зіставного аналізу двох творів на будь-якому з рівнів їхньої внутрішньої організації та дискурсивне осмислення концептів-універсалій, концептів-архетипів. Історичність мови Лепкого, бурлескно-травестійна манера Котляревського, незважаючи на повну типологічну відмінність, стають засобами репрезентації дотичної проблематики – вираження націєтворчих, державницьких, патріотичних ідеалів та устремлінь, уславлення народного буття, звияжної минувшини, надії на краще майбуття, становлення незалежної держави. Завдання статті – окреслити художню природу концептів Вітчизни, народу, традиції в аналізованих творах.

Таке формулювання теми є цілком оригінальним, а отже, відкриває широкі можливості для дослідження. Поокремо питання концептуальної наповненості в «Енеїді» І. Котляревського ґрунтовно

досліджували В. Шевчук, Є. Кирилюк, М. Яценко, Є. Нахлік, М. Ткачук, С. Козак та ін. Проблема історичного мислення Б. Лепкого, історизму як засобу конструювання сюжету окреслює коло наукових пошуків М. Ільницького, Ф. Погребенника, Р. Гром'яка, Ю. Бойка, М. Рудницького та ін.

Художня література – унікальний спосіб донесення ідей до вимогливого читача, бо уможлиблює сплав різних мовних стилів. Художнє слово стає маніпулятором у руках вправного автора, перетворюється на багатофункціональний інструмент. Саме по собі слово – лиш графічна чи фонетична послідовність. В даному контексті згадуються слова класика: «Ну що б, здавалося, слова, / Слова та голос – більш нічого, / А серце б'ється – ожива, / Як їх почує!» Вагомість слова полягає в сенсі, яке воно приховує. Одне і те ж слово може нести безліч сенсів, ідей, концептів і, відповідно, здійснювати різний, аж до протилежного, вплив на свідомість та естетичні очікування того, кому адресується. І навпаки, смисл може набувати найрізноманітнішого словесного вираження, що дозволяє говорити про авторську манеру чи стиль. Тому мовне обрамлення як спосіб уречевлення, матеріалізації абстрактних ідеалів залишається важливим, проте доволі відносним елементом. На прикладі аналізованих творів воно постає як змінна величина, тим не менше увиразнюючи тотожні концепти. Питання взаємодії смислу та тексту породжує концепцію інтертекстуальності. У досліджуваному нами аспекті влучно звучить теза дослідниці М. Шаповал: «Якщо засновуватися на розумінні тексту як безперервного процесу породження смислу, то виявляється, що жоден не є продуктом текстуального вакууму, жоден не претендує на абсолютну оригінальність і новизну, жоден не перевертає світ ... І тоді на зміну класичній літературознавчій концепції приходять нові способи прочитання тексту, зокрема, в ключі інтертекстуальності, яке відкриває, що тексти не є цільними й непроникними, а будуються як плетиво, де кожне волокно взяте з єдиного універсуму, у межах якого містяться тексти міфів, історії, філософії, культури...» [Текст 2011:320].

Попри тривалу часову дистанцію, що відділяє «Енеїду» та «Мазепу», кожен з творів писався в епоху сильної літературної цензури. Для Котляревського травестійно-бурлескна маска стала свого роду способом порятунку, який йому вчасно підкинула барокова традиція, що набирала обертів у Європі та, відповідно, ширилася Україною. Котляревський не тільки відшліфував її і довів до найвищого рівня майстерності, ніж будь-хто до та опісля нього, а й непомітно заховав за нею паралельну образну структуру. Очевидно, що інакше поема, написана малоросійським наріччям, на яке на той час існувала не одна сувора заборона, не мала шансів бути надрукованою, не кажучи про те, щоб перевидаватись декілька разів. Цілком можливо, що Котляревський і не розраховував на прижиттєве видання своєї поеми. На це натякає низка фактів з біографічних описів та листування. Передусім на це вказує гнівна реакція самого автора на першу несанкціоновану публікацію твору поміщиком М. Парпуною. Про це свідчить і відчутна різниця у стилі перших та останніх трьох частин твору. Перша, друга і третя (частково і четверта) частини писані з метою збереження багатого національного колориту, якому все більше загрожувало розчинення в імперському казані і який Котляревський бажав бачити навіть якщо «не більше як тим, чим залишились піраміди для Єгипту», то хоча б «пам'ятником народу, що вартий пам'яті» (з листа до І. Срезневського від 1837 р.) [Котляревський у документах 1969: 84]. Створені пізніше п'ята та шоста частини, як вказують дослідники та не заперечує сам автор, значно відрізняються від попередніх як за насиченістю національними концептами, так і легкістю стилю. Ймовірно, автор відчував незавершеність попередніх видань, можливість розширення поеми, а можливо, успіх попередніх видань наштовхнув його на продовження, але незаперечним є те, що перший несвідомий стимул на початку написання та осмислені спроби продовження через багато років в результаті дали відчутно відмінні стильово та в рецептивному плані уривки. Тут можемо говорити про вияв «автоінтертекстуальності», «коли претекстом для автора стає його власний текст. Відтворюючись повністю або частково, на одному з рівнів художньої структури, окремий елемент ніби циркулює в тексті, встановлюючи нові й нові зв'язки за рахунок зміни контексту» [Текст 2011:326].

Гнаний не до кінця осмисленою потребою не губити національні скарби, зберегти їх хоча б у народній пам'яті, Котляревський не думав про цензуру, не думав про безпечне становище хоч і провінційного, а все ж дворянина, а, можливо, відчував, що надійно зашифрував все, що могло б здатися крамольним для російського великодержавства. «Я сам чувствую, что есть много нескромности или вольности в Энеиде; – визнавав Котляревський, – но сему причиною С.-Петербургская цензура, не удержавшая меня на первых порах и пропустившая напечатать в 4-х частях довольно ощутительнейшую соль; впрочем, нет, кажется, ничего откровенного, а предоставляется догадке и толкам, что уже не моя беда» (з листа до М. Гнідича від 27 грудня 1821 р.). Це розкриває Котляревського не тільки як знакову літературну, а й історичну постать. Суто художньою вагою не обмежується і «Енеїда». Бо кожна велика – не обов'язково за розмірами, а духом – країна прагне мати свій епос, свою національну літературну візитну картку, яка містить есенцію її еволюції та прагнення на майбутнє, бо ж зрілість літературної

думки є нічим іншим, як духовною зрілістю її народу, який гартує не тільки горнило війни, а й іскра художнього слова. Цим народним епосом стала поема-травестія.

Епопею називають і цикл романів Б. Лепкого «Мазепа». Хоч низка критиків вказує на недосконалість художнього полотна твору, певну схематичність у зображенні образів, внаслідок чого окремим з них бракує довершеності, вибір тематики твору та постаті Мазепи як ключової, яка користувалася популярністю в зарубіжному письменстві і була під суворою забороною у вітчизняному, є значною мірою новаторським для української літератури. Як Котляревський свого часу, Лепкий здійснює прорив, зважаючи на подібну табуйовану національно-орієнтовану тему. Спільність світоглядних орієнтирів, патріотичне самоусвідомлення виходять за межі виключно творчої спорідненості Лепкого з Котляревським. До слова, за ініціативою Б. Лепкого та з його передмовою 1922 р. в Берліні виходить «Енеїда» [Іван Котляревський 1922]. Добре знаючи про різку критику на адресу Котляревського та його поеми, Лепкий шкодує, що «на ній не пізнався Куліш, як не пізнався Белінський на Шевченкові» [Лепкий 1922: 86]. Сам же він схвально відгукується про українську травестію, яка, на його думку, «поруч Шевченкового «Кобзаря» мабуть найпопулярніша з наших книжок. Має вона дуже велике й широке значіння, історично-літературне, мистецьке, суспільне, політичне, граматичне, всестороннє. Котляревський змалював тут великий образ життя на Україні на переломі XVIII й XIX століття. Покликав до слова забуті традиції козацькі, гетьманські, самостійницькі. Привернув право літературне нашій рідній мові, став в обороні покривдженого простонароддя, розоблечив шкідливість чужої, накиненої з Москви культури усяких чиновників-достойників, усяких Зевесів та Нептунів, що знущалися над Україною» [Лепкий 1922: 85 – 86].

Неважко помітити, що серед усіх «усесторонніх значінь» поеми Б. Лепкий виділяє саме історично-літературне, яке, вочевидь, найближче його світогляду та літературно-естетичним вподобанням. Проте, історична тематика поеми, а власне історичні підтексти, захovanі в ній, досі залишаються дискусійним питанням. Пов'язано це з тим, що історизм в літературі незмінно асоціюється з романтичним напрямом, а більшість дослідників «Енеїди» схильні відкидати будь-які романтичні тенденції в поемі. На нашу думку, історизм поеми своєрідний і оригінальний саме тим, що він виражає не стільки схильність до романтизації чи сентименталізації зображуваного (без сумніву, в поемі є й такі поодинокі епізоди, хоч нехай і дещо вульгаризованого, карикатурного характеру, бо все ж залежні від травестійного стилю), як енциклопедичний «нехудожній», нетравестійний бік поеми, який зумовив потребу надати їй якомога більше не античного, а народного концептуального наповнення. Тут слід проявити певну обережність, бо, як зауважує С. Козак, «було б непорозумінням трактувати українську *Енеїду* як твір у цілому історичний, тобто присвячений українській історії, бо ж він не є таким, як не є в цілому ні етнографічно-побутовим, ні сатиричним...» [Студії з україністики 2011: 123]. Однак, щоб повернутися до власне національного пласту в творі Котляревського, слід позбутися маски перелицювання, зняти травестійне нашарування. Для прикладу, чимало дослідників виділяють кілька геополітично та етнічно виражених одиниць в тексті поеми. В. Шевчук, зокрема, зіставляє племена з Вергілієвої «Енеїди» з травестованими племенами та народами в поемі Котляревського і визначає справжню, не травестовану і не травестійну площину, а отже, нову ідентичність. Таким чином міфологічні події минувшини античної накладаються на українські історичні реалії. У цьому контексті актуальні слова М. Ткачука про те, що «буття із сфери міфу у сферу історії переключається тоді, коли у світі виникає боротьба за історичне виживання народів» [Ткачук 2009: 136].

Образ Вітчизни в «Енеїді» Котляревського латентний. Проте, незважаючи на відсутність яких-небудь прямих відвертих вказівок на національність персонажів, дотримання античної топоніміки, етніміки та антропоніміки, сумнівів в українській ідеї твору не виникає. Збірний мегаобраз України на рівні цілої поеми розкривається у декілька рівнів. Зокрема, це рівень травестії через низку дрібніших концептів – одягу, страв, напоїв, традицій, звичаїв, обрядів тощо. Цей рівень покликаний зберегти та відтворити ментальну складову українського народу, його культурний розвиток, етичні норми. Травестійна манера додає художньої барви багатоплановому, але по суті своїй енциклопедичному лексичному наповненню в частині реалій. Побудова оповіді у вільній словесній манері, у формі гри, що не було чимось кардинально новим для української сміхової традиції, мало на меті ближче залучити читача до цієї гри, дати йому змогу відчувати себе безпосереднім її учасником. Інший рівень увиразнення образу Вітчизни та супутніх концептів у поемі – рівень історичних алузій та над- та підтекстових величин. Цей пласт захований за травестією і містить зачатки романтичного чи, точніше, преромантичного мислення. Ці рівні концептуального дискурсу у поемі розміщені неоднорідно, хоч елементи кожного зустрічаємо у кожній з частин твору. Тим не менше, перший рівень представлений більшою мірою у перших трьох частинах і до певної міри четвертій частині твору, другий – у двох заключних. Концепт української державності в Котляревського нерозривно пов'язаний з козацькими вольностями, які в свідомості автора – реалії недалекого минулого. Згадок Козаччини у поемі чимало –

козацькі пісні, які співають троянці, пливучи по морю, згадки про Гетьманщину, про шведську війну, спогади про славні козацькі полки – все це на фоні кумедних казусів з козацького побуту. Останнє – не обов'язково результат травестійного перелицювання, а доконаний факт про козацьку ментальність, на який звертали увагу чимало дослідників відповідного історичного періоду і який детально окреслив Гійом де Боплан у своєму «Описі».

Найчастіше концепт українського в поемі безпосередньо пов'язується з її національно-специфічною лексикою та змалюванням картин з повсякденного життя. Тут чітка паралель з тетралогією Лепкого, в мовному активі якого теж стилістично маркована лексика. В «Енеїді» згадуються основні ритуальні моменти з життєвого циклу українського селянина (сватання, вечорниці, поминки і т. п.). У книзі «Мотря» один із розділів цілком присвячений деталізованому опису різдвяних (вертепних) звичаїв.

Основними репрезентантами образу України як у поемі Котляревського, так і в романах Лепкого є головні персонажі. На етнонаціональній природі персонажів «Енеїди» наголошує М. Ткачук: «Для поета не існує абстрактної людини, одірваної від національної, історичної і соціальної основи» [Ткачук 2009: 162]. Ще гостріше відчувається правдивість цього твердження по відношенню до ідеї образних структур тетралогії. Мазепа і певною мірою Еней є носіями державницьких цінностей. В обох життя людини позиціонується як націєтворчий фактор. Мазепа свідомо кладе своє життя та долю на жертвоне багаття відродження української державності. Як державний муж, політик і дипломат, він підпорядковує власні особистісні інтереси державницьким: «Як бачите, я собі не менший пан від якого там короля і не бідніший від жодного з них, але для ідеї державної і заради культури європейської зважуюся на гру, в котрій можу втратити все» [Лепкий 2011: 28]. Проте Мазепа не бажає бути заручником обставин, який чинить відповідно до очікувань оточення. Міцний внутрішній стержень, непохитна віра у те, що загальнолюдське, загальнонаціональне вище за будь-які вузькі міркування, робить його образ духовно зрілим. Еней же постає заручником долі, часто готовий покинути все заради власних гедоністичних міркувань та бажань, його вчинками керують не власні переконання та світобачення, а заданість долі, чого він не до кінця свідомий, але так чи інакше його образ нерозривно пов'язаний з ідеєю «нового Риму», тобто нової держави. Цікаву думку з цього приводу висловлює В. Шевчук: «... Троя бачиться двоїпостасно: та, з якої вирушив Еней, – образ Київської держави... Друга Троя – нова, збудована вже в новому часі – Козацька держава. Але в своїй візії Еней бачить третю Трою – Біле місто, Рим, тобто сильну майбутню Українську державу» [Шевчук 2003: 36]. Отже, якщо знімемо травестійний пласт, то стає очевидним, що «новим Римом» є не яесь ілюзорне чи універсальне політичне утворення, а реальна українська держава, хоч поки що недосяжна. Образ «нового Риму», заради якого мусила загинути «стара» Троя, як концепт-символ української держави прослідковується у Б. Лепкого: «Здавалося, що гетьман, упорядкувавши руїну, збудує на її згарищах нову й сильну державу» [Лепкий 2011: 77]. На внутрішньому рівні, рівні сенсів поема увиразнює не загальнолюдські демократичні, а саме українські демократичні цінності. Травестія як засіб зображення у творі відіграє важливу ідентифікаційну роль. Проте поема не має того ідеологічно-політичного «підтексту як самодостатнього ідентифікатора» [Зимомря 2008: 4], який пронизує всі частини тетралогії без виключення і який втілює Мазепа.

Історична постать Мазепа суперечлива, такою ж вона показана і Лепким. Гетьманування його припадає на дуже нелегкі для України історичні часи. Політична доцільність скеровує його в обійми Москви, проте Мазепа не втрачає державницької позиції і шукає шляхи виходу з-під впливу Петра. «Гетьман ніяк не може уявити собі українського Карла, ані Петра» [Лепкий 2011: 148], – ці слова чи не найкраще відображають внутрішні переживання Мазепа та уособлюють трагізм його образу. Подвійна гра гетьмана, перехід до шведського війська Карла заклеїли його на довгі століття зрадником. Так, він зраджує Петра, але не зраджує Україну – «Я зрадив тебе, бо не хотів зрадити власну ідею. А хоч би мені й де довелось остаятися в бою з тобою, хоч би й прийшлося зложити свою голову стару і стурбовану, так останеться Мазепа ідея. Вона житиме під попелом і кістками, поки грядучі покоління не відгребуть її, не піднімуть високо на свій прапор і не заткнуть його біля престолу вільної та незалежної від московських царів української держави» [Лепкий 2011: 271]. Дотримуючись історичної правди, автор не обмежується лиш політичними та історично важливими фактами у творенні образу Мазепа. Цілісність та повнота його образу неможлива без історії, заснованої на романтичних відносинах з Мотрею Кочубеївною. Жертва особистим на користь загальнодержавного – об'єктивно логічний крок, але гетьману, якого розривають внутрішні протиріччя, він дається нелегко. Перетин романтичної та історично-політичної сюжетних ліній у творі стає початком драматичного конфлікту, в якому розкривається драматична сутність образу Мазепа, а відповідно й образу України.

На відміну від суцільного інтегрованого образу Мазепа, головний персонаж «Енеїди» – ефемерний: він вже зовсім не той античний Вергілієвий (від античності залишилася поодинокі атрибутика), але й ще не до кінця український Еней. Він є виразником певних ідей, але далеко не ідеології, як Мазепа. Неоднорідність Енеєвого образу, власне, криється в одночасному поєднанні та

зіткненні, діалектичному зв'язку античного та українського хронотопів.

Незважаючи на типологічну відмінність «Енеїди» І. Котляревського та «Мазепи» Б. Лепкого на жанрово-стилістичному рівні, точкою дотику обох постає концепт української держави, виразниками якого, різною мірою, є головні персонажі двох творів. В «Енеїді» образ Вітчизни реалізується здебільшого за допомогою етнографічних текстових компонентів, що досягається завдяки травестії, та на латентному рівні через преромантичні тенденції, які проявляються у непоодиноких історичних алюзіях. У «Мазепі» образ України тісно пов'язаний з ідеологічною позицією головного героя і розкривається щонайбільше в ході його рефлексій.

Подальші дослідження двох творів в заданому форматі можуть бути продуктивними для ширшого осмислення концептів Вітчизни, традиції, нації тощо як самодостатніх естетичних категорій в літературознавчій сфері.

Література: *Зимомря 2008:* Зимомря М. Особливості інтерпретації поетичного тексту в оцінках Богдана Лепкого як перекладача // Наукові записки. – Випуск 75 [3]. – Серія: Філологічні науки [мовознавство]: У 5 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2008. – Ч. 5. – С. 3 – 9.; *Іван Котляревський 1922:* Іван Котляревський. «Енеїда» зі вступом і поясненнями Богдана Лепкого. – Берлін, 1922. – 205 с.; *Котляревський у документах 1969:* Іван Котляревський у документах, спогадах, дослідженнях / За ред. А. Залашка. – К. : Дніпро, 1969. – 632 с.; *Котляревський 2004:* Котляревський І. П. Енеїда. Ivan Kotliarevsky. Aeneid : [Translated by Bohdan Melnyk]. – Canada, Toronto : The Basilian Press, 2004. – 278 p.; *Лепкий 2011:* Лепкий Б. Мазепа. Легендарний гетьман. – Донецьк : ТЗОВ «БАО», 2011. – 480 с.; *Лепкий 1922:* Лепкий Б. Струни. Антологія української поезії від найдавніших до нинішніх часів. – Т. І. – Від «Слова о полку Ігоревім» до Івана Франка. – Берлін, 1922. – 239 с.; *Студії з україністики 2011:* Студії з україністики. Випуск ІХ. Стефан Козак. Християнство – романтичний месіанізм – сучасність. Статті, розвідки, лекції. – К., 2011. – 336 с.; *Текст 2011:* Текст. Система. Поетика жанру: Навчальний посібник / За ред. Г. Семенюка, М. Зимомрі, М. Ткачука. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2011. – 444 с.; *Ткачук 2009:* Ткачук М. Творчість Івана Котляревського: антропологічний та естетичний дискурси: Монографія. – Суми : Вид-во СумДУ, 2009. – 216 с.; *Шевчук 2003:* Шевчук В. Вершинний твір українського бароко. Іван Котляревський. – К.: Веселка, 2003. – 40 с.

Гаврилюк Х. Ю. Концепти образу Отчества в творчестве И. Котляревского и Б. Лепкого

В данной статье сделано попытку проанализировать природу концепта Отчества в поэме «Энеида» И. Котляревского и тетралогии «Мазепа» Б. Лепкого. В отличие от обусловленной спецификой исторического жанра нарочито идеологически-патриотической репрезентации образа Отчества в тетралогии, в «Энеиде» он латентный, что вызвано исторически-социальными факторами, а композиционно – травестийной стилистикой поэмы. Наиболее отчетливо концепт Украины и украинского в произведениях выражается через главных персонажей.

Ключевые слова: *концепт Отчества, травестия, нетравестийная плоскость произведения, национально-творческий фактор.*

Тетяна Гонтар, доц.(Тернопіль)

ББК83.3(4Укр)

УДК 821.161.2(092)

Листування Богдана Лепкого з Іваном Белесм

Стаття присвячена тій частині епістолярної спадщини Богдана Лепкого, де відображені його відносини з редактором газети «Діло» Іваном Белесм. Це були відносини письменника з видавцем, в яких поруч з творчим співробітництвом знайшли вияв взаємні оцінки, творчі амбіції і риси характеру.

Ключові слова: *лист, епістолярна спадщина, редактор, творча інтелігенція, письменник.*

Tetyana Hontar The correspondens Bohdan Lepkyi with Ivan Belej. This article is devoted so much epistolary heritage Bogdan Lepky, which reflects his relationship with an editor the newspaper "Delo" Ivan Belej. It was the writer's relationship with the publisher, which along with creative cooperation found expression of mutual evaluation, creative ambitions and traits.

Key words: *letter, epistolary heritage, Editor, intellectuals, the writer.*

Творчість Богдана Лепкого ніколи не була лише літературною працею. Людина широких інтересів і багатогранних обдарувань, він глибоко проникав у соціальні відносини суспільства,